bibliotecii Arhiepiscopiei Ortodoxe Române de Alba-Iulia şi Sibiu). La p. 197 a manuscrisului indicat se află textul intitulat behci†ni bw e£"[bka^{m}, a¯+ ce^renïe kirw [wea _rhmtdra" deb_^cp „Sfetilnele cu <cele> 11 evanghelii, creaţia domnului despot Leon Preaînţeleptul”. Deasupra titlului, popa Mihai a adăugat explicaţia [^V^Ueca mi"qa e^ie^^{q}h „logofătul lui Mircea-voievod”. Copistul nostru luase probabil cunoştinţă cândva de *Pripealele* monahului Filotei (_ri_h[a ... ce^renïe k£rx Ui[^©ea m^naga [^V^Uesa Qle¦aV^ mirqa e^ee^dt „Pripeale... creaţia lui Filotei monah, fost logofăt al lui Mircea-Voievod”)[46] şi, copiind *Sfetilnele cu stihirile celor 11 evanghelii*, deci tot nişte cântări bisericeşti ca şi *Pripealele*, şi-a reamintit de „logofătul lui Mircea-voievod”, creator de cântări bisericeşti. Şi astfel, prin glosa sa, el i-a atribuit împăratului bizantin Leon Preaînţeleptul (882–912) calitatea de logofăt al lui Mircea cel Bătrân.

UNE ŒUVRE IMAGINAIRE: *PĂUCENIA* D'ALEXANDRE, PRINCE DE MOLDAVIE

(Résumé)

Une note manuscrite de 1680 appartenante au prêtre Urs de Cotiglet fait mention d'une *Păucenia* (recueil d'omélies) datant de l'époque d'un certain Alexandre-Vodă de Moldavie. Cette *Păuceania* représente, pour Atanasie Popa et ses adhérents, la source principale de *Livre roumaine d'enseignement*, imprimé à Iaşi en 1643. Nous avons considéré inacceptable cette opinion, dépourvue des preuves bien fondées. La source de l'information transmise par le prêtre Urs se trouve même dans un texte appartenant à l'édition imprimée à Iaşi.

Cuvinte-cheie: *Cazania* lui Varlaam, surse textologice, *Păucenia* lui Alexandru-Vodă din Moldova.
Mots-clés: *Cazania* de Varlaam, sources textuelles, *Păucenia* d'Alexandre, prince de Moldavie.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

Marius Mazilu

VECHI ANALE PRIVIND ISTORIA ŢĂRII ROMÂNEŞTI DE LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XVIII-LEA

În colecţia de carte veche a Bibliotecii Academiei Române, sub cota CRV 118 + 119, se păstrează un exemplar aparte care conţine, legate laolaltă, două texte tipărite în anul 1700, în timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu, la tipografia mănăstirii Snagov, al cărei egumen era la acea vreme Antim Ivireanul: *Învăţături creştineşti* şi *Floarea darurilor*, cărţi traduse în româneşte de ieromonahul Filothei după originalele greceşti aflate la Muntele Athos[1] şi îngrijite de Gheorghe Radovici, ucenicul viitorului mitropolit.

[46] BAR, ms. Sl. 209, f. 228^{v}–229^{r}.
[1] Vezi şi Al. Duţu, *Cărţile de înţelepciune în cultura română*, Bucureşti, 1972, p. 21, p. 24; Ion Gheţie, Al. Mareş, *Originile scrisului în limba română*, Bucureşti, 1985, p. 389.

BDD-A489 © 2012 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:35 UTC)

De format -in 8^0, cărțile sunt tipărite cu caracterele *Bibliei* de la 1688, având 21 de rânduri pe pagină. Textele sunt protejate de mai multe file, lăsate inițial nescrise, pentru a juca rolul unor coperte. Structura volumului este următoarea: 4 f. + *Învățături creştineşti* (203 f.) + *Floarea darurilor* (82 f.) + 8 f.

Pe lângă numeroasele însemnări referitoare la persoanele particulare care au deținut exemplarul de-a lungul timpului, respectivele file consemnează şi un scurt text anonim, cu caracter de anale, care tratează istoria Țării Româneşti de la descălecatul ei până la venirea pe tron a lui Constantin Brâncoveanu. Nu avem cunoştință ca textul să fi fost semnalat până în prezent.

Este vorba, de fapt, de o listă cu domnitori, care se prezintă în două variante, numite în continuare A şi B, scrise de două mâini diferite: prima, consemnată pe spațiul disponibil aflat înaintea *Învățăturilor creştineşti* (filele I_a^v–IV_a^v), a doua, folosind filele albe de la sfârşitul *Florii darurilor* (filele I_b^v–IV_b^r)[2].

Examinarea distanței dintre căluşuri, a densității vărgăturilor şi a filigranului au evidențiat utilizarea aceluiaşi tip de hârtie atât în cazul filelor cu text manuscris, cât şi al filelor tipărite, fapt care dovedeşte că cele două cărți au fost gândite de la început ca un volumul de sine stătător. Ipoteza realizării unui coligat ulterior este improbabilă şi pentru faptul că prima variantă a analelor, în ordine cronologică, fusese deja scrisă, după cum urmează să dovedim, în anul 1701.

Vom lua ca punct de referință varianta A a textului, întrucât este cea dintâi redactată şi totodată mai completă. Prin comparație, varianta B nu aduce nici o informație nouă, renunțând, dimpotrivă, la puținele date conexe oferite de varianta A în legătură cu o anumită domnie, sau la atributele, uneori originale, care exprimau sintetic personalitatea vreunui domnitor.

Elemente de natură extralingvistică au condus la concluzia că avem de-a face cu o copie şi nu cu originalul. Astfel, copistul A a transcris textul cu unele erori, cum ar fi, de pildă, faptul că a interpretat greşit grupul de litere ` fqi (echivalentul anului 6798 de la facerea lumii), despărțind cifra miilor şi a sutelor, ` f (6700), de cea a zecilor şi a unităților, qi (98), de unde a rezultat textul „fiin*d* leatu*l* **6700, ci** au descăleca*t*”[3], în loc de „fiin*d* leatul **6798**, au descăleca*t*”[4], sau că a inversat ordinea rândurilor, introducându-i în lista domnitorilor pe Vlad Vintilă (1532–1535), numit în text Vintilă-Vodă cel Cinstit, şi pe Radu Paisie (1535–1545)[5], după Matei Basarab (1632–1654), amintit ca Mateiu-Vodă, creştinul[6].

[2] Am notat cu cifre romane filele netipărite (diferențiind, prin indicativele *a* şi *b*, cele două cărți) şi cu cifre arabe filele tipărite.

[3] În original: Ux`n$^d$x [xsv$^{[}$ ` f qi a$^{£}$ dx^{h}kx[xka^c. Varianta B a textului evidențiază grupul de litere ` f cu cerneală roşie.

[4] În original: Ux`n$^d$x [xsv$^{[}$ ` fqi a$^{£}$ dx^{h}kx[xka^c.

[5] De menționat că analele îi identifică ca domnitori diferiți pe *Paise-Vodă Pribagul* şi pe *Radu-Vodă*, *egumen din Argeş*. În realitate este vorba despre unul şi acelaşi domnitor, Radu Paisie-Vodă. Acesta purtase inițial, ca monah, numele Paisie, schimbat ulterior în Radu, după urcarea sa pe tron.

[6] Greşeala nu este repetată şi de copistul B, domnitorii fiind aşezați la locul lor, după Moise-Vodă (1529–1530).

BDD-A489 © 2012 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:35 UTC)

Având un izvor comun cu cel urmat de cronicile muntene, relatarea respectă în mare parte ordinea istorică a succesiunilor la tron, nefiind însă completă şi nici exactă, până către sfârşitul secolului al XVI-lea, în privinţa numărului anilor de domnie indicaţi în dreptul fiecărui voievod.

În schimb, calificativele primite de domnitori merită câteva observaţii. Pe de o parte, aceste determinante nu apar, cel puţin explicit, în scrierile din trecut, pe de altă parte, ele reprezintă caracteristici morale şi fizice cu care domnii erau cunoscuţi în epocă: Alixandru-Vodă *cel Smerit şi Înţelept* (Nicolae-Alexandru, fiul lui Basarab I), Vădislav-Vodă *cel Libov*[7] (Vladislav II), Ţepeş-Vodă *cel Rânzos*[8] (Basarab cel Tânăr, zis şi Ţepeluş), Neagoi-Vodă *cel Nemiş*[9] (Neagoe Basarab), Vintilă-Vodă *cel Cinstit* (Vlad Vintilă), Paise-Vodă *Pribagul* (Radu Paisie), Pătraşco-Vodă *cel Milostivu* (Pătraşcu cel Bun), Pătru-Vodă *cel cu pletele de aur* (Petru cel Tânăr), Ştefan-Vodă *cel Frumos* (Ştefan Surdu), Alixandru-Vodă *cel Mic* (Alexandru cel Rău), Şerban-Vodă *cel Rău* (Radu Şerban), Radu-Vodă *Îndurător* (Radu Mihnea), Gavrilă-Vodă *Mocanul* (Gavril Movilă), Mihnea-Vodă *Grecul* (Mihnea al III-lea Radu), Ghica-Vodă *Mârşavul* (Gheorghe Ghica), Gligorie-Vodă *Rumânatul* (Grigore Ghica), Antonie-Vodă *Făţ(ă)şatul*[10] (Antonie din Popeşti), Duca-Vodă *Răsfăţatul* (Gheorghe Duca), Şerban-Vodă *cel Rău* (Şerban Cantacuzino).

Datarea analelor poate fi realizată chiar pe baza informaţiilor oferite de text. Varianta A se opreşte în al treisprezecelea an al domniei lui Constantin Brâncoveanu (1688–1714), adică în anul 1701, care devine astfel momentul copierii textului: „... i*ar* Costandi*n*-Vodă creşti*n* şi milosti*v* <au domnit> ani 13”. Varianta B se încheie în al paisprezecelea an al domniei voievodului martir: „... şi au venit Costanden, domnit-au ani 14”, de unde rezultă că acest al doilea text a fost transcris în anul 1702, dar de o altă mână, aşa cum se poate observa din analiza comparativă a particularităţilor de grafie ale celor două variante.

Un punct de reper în privinţa datării textelor îl constituie şi însemnările scrise în continuarea acestora, care stabilesc ca limită superioară a perioadei de timp în care anale au putut fi redactate anul 1706, data celei mai timpurii dintre notaţii.

O altă mână, a treia, completează varianta A a analelor în timpul celei de-a doua domnii a lui Nicolae Mavrocordat (1719–1730), după cum reiese tot din text[11]: „Ştefa*n*-Vodă Catacozino, ani 2, creşti*n* bun,/ Neculai-Vodă creştinu*l*, care au fost domnu şi î*n* Moldova, domnit-au/ aici 9 luni şi l-au lua*t* catanele,/ apoi au veni*t* domnu Ion-Vodă,/ bra*t*[12] Neculai-Vodă, ani 2, au muri*t* î*n* domnie,/ ia*r* au veni*t* Neculai-Vodă, a*l* doile domniie[13], ş-au domni*t* ani.” (f. 1–6)

[7] Sl., în trad.: Iubit.

[8] 1. (reg.) Burtos; 2. (pop.) Iute la mânie.

[9] De neam mare.

[10] Cu sensul „făţos, chipeş”.

[11] Tot această a treia mână intervine în textele A şi B pentru a rectifica numărul anilor de domnie ai lui Constantin Brâncoveanu – în analele de tip A, ѵї (13) devine ki (27), în analele de tip B, dї (14) devine, de asemenea, ki (27).

[12] Slav., în trad.: *frate*.

[13] Scris: d^mn·{.

BDD-A489 © 2012 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:35 UTC)

Aceeaşi mână repetă operaţia şi în cazul variantei B, adăugând, în raport cu intervenţia precedentă, episodul uciderii lui Constantin Brâncoveanu, dar fiind mai succintă în prezentarea celorlalte evenimente: „Şi i-au veni*t* mazilie de la împărăţie (*n.n., M.M.* – lui Constantin Brâncoveanu) şi l-au du*s* la Poartă <...> cu toată casa lui şi i-au tăia*t*/ capu*l* şi mări<i>i sale şi la 4 cuconi ai mări<i>i sale şi s-au pu*s* domnu Ştefa*n*-Voievod Catacozino şi au domni*t* ani 1 şi 9 luni, apoi au veni*t* Neculai-Vodă Grecu*l* de*n* Ţara Moldovei şi domnise acolo ani 6 şi au domni*t* şi aici ani.” (f. IV_b^r–IV_b^v).

Presupunem că locul de proveniență al copiştilor A şi B, având în vedere subiectul cronicii – istoria Țării Româneşti – este, cu largă aproximaţie, zona de sud a ţării. Chiar dacă redus ca dimensiuni şi puţin variat, materialul lingvistic disponibil susţine şi el originea muntenească a scribilor. Recurența fricativei *z* (*auzit*, *s-auză*, *dumneziiască*, *zilele*), utilizarea lui *ş* dur (*Făţ(ă)şatul*, *Mârşavul*) şi posibilitatea interpretării lui *d* ca dur în cuvinte precum *dă*, *dăscălecarea* etc. [14] sunt argumente în acest sens.

Celelalte note, scrise după încheierea analelor, scot în evidenţă informaţii interesante cu privire la drumul parcurs de carte pentru a ajunge de la un proprietar la altul.

Primul posesor menţionat al volumului este un anume Petre, fost mărgelar în Bucureşti. Negustorul va lua cu el cartea la Constantinopol şi i-o va vinde, în anul 1706, lui Ceauş Soare, copil în casă la Sterie, căpitanul de Cerneţi[15]. Pe lângă funcţia de căpitan, Sterie ocupa şi demnitatea de capuchehaie[16], trimis fiind de Constantin Brâncoveanu la Isuf Paşa, seraschierul[17] de Baba, în vederea consolidării relaţiilor diplomatice cu Imperiul Otoman[18].

Cartea va rămâne în proprietatea sa cel puţin până în anul 1718, în vremea domniei lui Ioan Mavrocordat, când Ceauş Soare notează, într-o altă însemnare, că a devenit călăraş de Ţarigrad.

Ultimul deţinător iscălit al cărţii este un oarecare Pătru, care cumpără volumul la 1733, în timpul domnitorului Constantin Mavrocordat.

Iată cuprinsul uneia dintre cele mai bogate în detalii consemnări, în care se arată felul cum a trecut exemplarul de la negustorul Petre, la Ceauş Soare:

„† Această sfântă cărticea – şi sun*t* 2 cărţi într-însa: una să cheamă *Carte creştinească*, alta să cheamă cartea *Floarea darurilor* – şi au fos*t* a Petrii, neguţătoru*l* de*n* Bucureşti. Şi au îmbărca*t*[19] 300 de taleri pe marfă şi au ruga*t* Dumnezeu să meargă la Ţarigrad ca să vânză marfa aceia, să ia altfe*l* de marfă, să fie ia*r* î*n* Bucureşti. Şi au intra*t* de la Brăila î*n* corabie şi au mers 5 luni pe Marea

[14] Vezi, mai jos, nota 22.

[15] Vechea reşedinţă a judeţului Mehedinţi, căpitănie (v. *Cronicari munteni*, volumul II, ediţie Mihail Gregorian, Bucureşti, 1961, p. 431).

[16] Diplomat român la Poarta Otomană.

[17] Comandant al armatei şi ministru de război.

[18] Tot dintr-o însemnare (f. VII_b^r) ştim că în acelaşi an 1706, împreună cu Sterie, se mai aflau la Poartă, la Baba, şi Iamandi, capuchehaia domnului Ţării Moldovei, Antiohie-Vodă, şi însoţitorul său, Statie, diacul din Huşi, autorul consemnării.

[19] Scris: o^nϱrxka^c.

BDD-A489 © 2012 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:35 UTC)

Neagră şi au veni*t* până la u*n* loc; de cia s-au spart corabia şi abia// au scăpa*t* cu sufletu*l* şi au intra*t* într-altă corabie şi au veni*t* până î*n* Ţarigra*d* şi au mers la săraiu*l* muntenesc şi au şezu*t* acolo. Şi era Sterie căpitanu*l*, capechihaie la Poartă, şi era*m* eu, Soare, copi*l* î*n* casă la căpitan. Şi am cumpăra*t* această carte derep*t* bani gata 300, taleri 2. Leat 7214, fevrarie 15. Şi am şăzu*t* în Ţarigra*d* luni 6 şi de cia am veni*t* ia*r* în ţară." (f. V_b^v–VI_b^r)

Date importante referitoare la personajele întâlnite în aceste note aflăm consultând cronicile timpului.

Despre Isuf-Paşa, fiu al lui Soliman-Paşa, fost mare vizir, *Cronica lui Radu Greceanu* vorbeşte, mai întâi, ca despre un „om tânăr şi de minte uşor"[20], atunci când, rânduit de Poartă să rezolve pricina încălcării hotarelor Ţării Româneşti de către brăileni în 1695, el se lasă mituit de aceştia, apoi, ca despre un „om înţelept şi priiaten mării-sale"[21] când, la intervenţia sa, ţara evită prigoana tătarilor în iarna anului 1703.

Alături de oştile lui Isuf-Paşa se pregăteşte Constantin Brâncoveanu să lupte, în 1699, împotriva craiului leşesc, dar părţile se înţeleg şi confruntarea nu mai are loc, leşii primind înapoi cetatea Cameniţei şi retrocedând, în schimb, turcilor, o porţiune din pământul Moldovei.

Tot Isuf-Paşa este cel care trimite, în 1703, la porunca lui Rami-Paşa vizirul, 300 de turci, ca să-l prindă pe Constantin Duca-Vodă, părât la Poartă de boierii modoveni, şi să-l înscăuneze pe Mihail Racoviţă. Acelaşi Mihail Racoviţă îl determină, în 1707, pe vizirul Ali-Paşa, să-l delege pe seraschier pentru rezolvarea unei pricini similare, care îl are de această dată ca ţintă pe Antiohie-Vodă.

Despre celălalt personaj din însemnări, Sterie, aceeaşi sursă ne informează că, în anul 1703, căpitanul de Cerneţi făcea parte, alături de alţi 30 de boieri, din delegaţia condusă de Constantin Brâncoveanu la Odriu (Adrianopol), acolo unde Vodă avea să primească, printr-un hatişerif, împuternicirea de a domni până la sfârşitul vieţii.

Sunt disponibile apoi, în *Cronică*, şi alte date care să contureze activitatea diplomatului român. De pildă, aflăm că la 29 noiembrie 1706, Sterie este trimis la Ţarigrad, împreună cu postelnicul Palaloga, ca să-l schimbe din postul de capuchehaie pe aga Ianache Văcărescu. Ulterior, la 24 mai 1707, acesta este rechemat în ţară, socotind Vodă că „ananghion lucru iaste să să afle la Poartă şi alte obraze mai de cinste – cu referire la Mihai biv-vel-medelnicer, la Iorga vel-sluger şi la Iordache Creţulescu vel-cămăraş, ginerele lui Brâncoveanu – pentru chiverniseala trebilor ţărâi şi ale domniei"[22], în contextul în care, în ianuarie, vizirul îi ceruse în avans domnitorului 116 pungi din haraciul datorat Imperiului Otoman. La 25 august 1708, Sterie şi slugerul Iorga îndeplinesc o nouă misiune diplomatică la Ţarigrad, înlocuindu-l pe stolnicul Şerban, celălalt ginere al domnitorului. În fine, în luna octombrie a anului 1709, alături de Iordache Creţulescu, care fusese înălţat la

[20] Vezi *Cronica lui Radu Greceanu*, în „Cronicari munteni", vol. II, ediţie Mihail Gregorian, Bucureşti, 1961, p. 70.
[21] *Ibidem*, p. 124.
[22] *Ibidem*, p. 144.

BDD-A489 © 2012 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:35 UTC)

rangul de agă, căpitanul Sterie este însărcinat să ducă la Poartă banii pentru haraci, rămânând în continuare acolo, în locul lui Ianache Văcărescu, paharnicul, cel ce reprezentase interesele ţării la Împărăţie vreme de 7 luni.

ANEXĂ

Publicăm în continuare, pentru cei interesaţi, varianta A a analelor, redactată în anul 1701. Pentru simplificarea aparatului negativ, am renunţat la acele note de subsol care se referă la problema transcrierii literei x, menţionând că aceasta are o valoare variabilă:

x = *e*: arx (are), arx¡x¦ (Argeş), aqxbcv- (acestui), exnis (venit), V[iVjr-x (Gligorie), karx (care), krxfin (creştin), marx (mare), masxu (Mateiu), _a-bx (Paise), _rx (pre), Rx_x¦ (Ţepeş), qx[(cel), qxrqx[(Cercel), ¦xrQan (Şerban), fxUan (Ştefan);

x = *i*: a`qx (aici), anx (ani), exnsi[(Vintil<ă>), mxga-[x (Mihail), Vaerxi[(Gavril);

x = *ea*: mirqx (Mircea), mignx (Mihnea), nxV^` (Neagoi);

x = *o*: nxUxi (Nifon);

x = *ă, î*: avix (auză), sxnxr (Tânăr), rxnxd (rând), mxrx¦aeL[(Mârşavul);

x = zero: Ux-ndx (fiind), svrxqi[^r (turcilor), a[ikx¥andrv (Alixandru).

Ia[v] † Cine are urechi d-auzi*t* s-auză de[23] descălecarea[24] domnilo*r* î*n*[25] Ţara Rumânească. Cân*d* au fos̲t de la adecă[26] fiin*d* leatu̲l 6798, au descălec*at* î*n* Ţara Rumineascâ domnu*l* Radu*l* Negru*l*-Vodă şi au domni*t* ani 24. Şi au veni*t* Mihai*l*-Vodă, domnit-au ani 19. Apoi venit-au domnu*l* înfricoşa*t*[27] cu frică dumneziiască, Dan-Vodă, domnit-au ani 23.// Venit-au Alixa<n>dru-Vodă ce*l* Smeri*t* şi

IIa[r] Înţelep<t>u[28], domnit-au ani 27; în zilele acestui domnu au descălec*at* Draguş-Vodă Moldova, fi<i>n*d* lea*t* 6867. Venit-au aici Mircea-Vodă, care au făcu*t* Cozie, fiin*d* lea*t* 689<1>, şi au domni*t* ani 29. Venit-au marele[29] cinsti*t* Vla*d*-Vodă Ţepeş, domnit-au ani 15. Venit-au Vădisla*v*-Vodă cel Libo*v*, domnit-au ani 20./ Venit-au Radu*l*-Vodă cel Frumo*s*, domnit-au ani 18. Î*n* zilele[30] acestuia[31]

IIa[v] au lua*t* turci<i> Ţarigrad<ul>, fiin*d* lea*t* 6961[32]. Venit-au Lio*n* Basaraba-Vodă, care au închina*t* ţara turcilo*r*, domnit-au ani 17. Venit-au Ţepeş-Vodă ce*l*[33] Rânzo*s*, domnit-au ani 1. Venit-au vrednicu*l* Ştefa*n*-Vodă, domnit-au ani 16[34]. Venit-au// Vla*d*-Vodă Călugăru*l*, domnit-au ani 9. Venit-au Radu*l*-

IIIar Vodă cel Mare, domnit-au ani 15. Acesta au adu*s* pre *stii*[35] Nifo*n*. Venit-au Mi<h>nea-Vodă Dracea, domnit-au ani 1, luni 9. Venit-au Vla̲d-Vodă ce*l* Tână*r*, domnit-au ani 2. Veni*t*<-au> Neagoi-Vodă ce̲l Nemi*ş*, domnit-au ani 8, luni 8. Pred<a>-Vodă, nepotu*l* <lui> Lio*n*-Vodă, domnit-au ani 4./

[23] Scris: dx. Fiind vorba despre un copist muntean, ierul (x) ar putea nota şi pe *ă*. Aşadar, o altă lecţiune posibilă este *dă*. La fel şi în alte situaţii: dxbkx[xkarx (dăscălecarea), dxbkx[xkac (dăscălecat).

[24] Scris: dxbkx[xkarx. O altă posibilă lecţiune: *descălecare*.

[25] Scris: an.

[26] În versiunea B a analelor există adăugirea *dx [a adam* („de la Adam").

[27] Scris: anUrik^¦ac.

[28] Scris: anRx[x_£.

[29] Scris: marx[h.

[30] Scris: ii[x[h.

[31] Scris: aqxbc{.

[32] Scris: `_ia (greşit, în loc de `Ria, cerut de context).

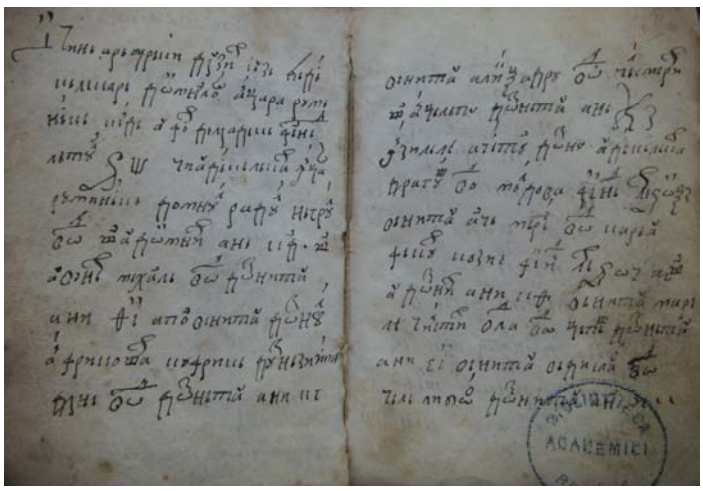
[33] Scris: qi[.

[34] Între Ţepeş-Vodă cel Rânzos (Ţepeluş) şi Vlad-Vodă Călugărul istoria Ţării Româneşti nu mai consemnează niciun domnitor. De altfel, în afară de Ştefan-Vodă cel Frumos (Ştefan Surdu), în secolul al XVI-lea nu a existat niciun domnitor muntean cu numele Ştefan.

[35] Sl., în trad.: *sfântul*.

BDD-A489 © 2012 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:35 UTC)

Radu*l*-Vodă Călugăru*l*[36] 3, Moise-Vodă[37], *snŭ*[38] Vla*d*-Vodă, a*n i p<o>(l)*[39]. Mircea-Vodă […][40], domni*t*<-au> a*n i p<o>(l)*. Pătraşco[41]-Vodă ce*l* Mil<o>stivu domni*t*<-au> ani 4, ia*r* a*l* doilea[42] rând
III$_a^v$ Mircea-Vodă, ani 1, luni 8. Pătru-Vodă ce*l* cu pletele de au*r* domnit-au ani 8, ia*r* Alixandru-Vodă, ce*l* ce i s-a da*t* de naştire domnia, domnit-au ani 9, ia*r* Mi<h>nea-Vodă, ce s-au bătu*t* cu turci<i>, an<i> 6.// Pătru-Vodă Cerce*l* ani 8, Mihnea-Vodă, a*l* doilea rân*d*, ani 5, Ştefa*n*-Vodă ce*l* Frumo*s* a*n* 1 *p<o>(l)*, Alixandru-Vodă ce*l* Mi*c* ani 1, luni 3, Mihaiu-Vodă ce*l* Creşti*n* domni*t*<-au> ani 8 şi
IV$_a^r$ Şerba*n*-Vodă ce*l* Rău ani 9. Radu*l*-Vodă Îndurător[43] ani 3, Alixandru, marele cerescu, domnu milostivu, ani 3 *p<o>(l)*, Gavri*l*-Vodă Mocanu*l* ani 3, ia*r* Radu*l*-Vodă, a*l* doilea rând, ani 1 *p<o>(l)*. Mi<h>nea-Vodă, ce-au da*t* Giurgiului fo*c*, ani 2[44], ia*r* Alixandru-Vodă [...][45] ani 2. Leo*n* Ştefa*n*-Vodă ani 2 *p<o>(l)*, Mateiu-Vodă, creştinu*l*, ani 21,/ Vintilă-Vodă cel Ci<nsti>t[46] a*n i p<o>(l)*, ia*r* Paise-Vodă Pribagu*l* ani 5. Ra<du>*l*-Vodă, egum<en> *ot*[47] Argeş, a*n i p<o>(l)*, Costandi*n*-Vodă creşti*n*, ani 4, *bez*[48] luni 3, Mi<h>n<ea>-Vodă Gre*c* ani 2, ia*r* Ghica-Vodă Mârşavu*l* luni 9, ia*r*
IV$_a^v$ Gligorie-Vodă Rumânatu*l* a<ni> 4. Radu*l*-Vodă, creştinu*l*, ani 4, Antoni<e>-Vodă Făţ<ă>şatu*l* ani 3, ia*r* Gligorie-Vodă, a*l* doilea rân*d*, a*n*, luni 8, ia*r* Duca-Vodă Răsfăţatu*l* ani 5, ia*r* Ş<e>rba*n*-Vodă ce*l* Rău ani 10, ia*r* Costandi*n*-Vodă, creşti*n* şi milosti*v*, ani 13[49].//

[36] Deasupra primului rând de pe fila III$_a^v$ există însemnarea: *Io Costantin voievod i gd(a)v zemle Mol(dv)sko* (sl., în trad.: *şi domn al Ţării Moldovei*). Este vorba despre Constantin Şerban, domn în Ţara Românească (aprilie 1654 – ianuarie 1658) şi în Moldova (noiembrie 1659 şi ianuarie – februarie 1661).

[37] Repetat e|^d.

[38] Sl., în trad.: *fiul*

[39] Sl, în trad.: *şi jumătate*.

[40] Scris: ¡xeairwiQa[.

[41] Scris: _xsra¦k·j.

[42] Scris: dj`[x. O altă posibilă lecţiune: *al doile*.

[43] Scris: a^{n}dvrxs¢.

[44] Probabil Mihnea al III-lea Radu (februarie 1658 – decembrie 1659), pomenit câteva rânduri mai jos ca Mihnea-Vodă Grecul, care a purtat un război cu turcii la Giurgiu.

[45] Scris: VxQa^n.

[46] Scris: qisx. Deasupra cuvântului stă scris de către o altă mână: *domnu Vintilă-Vodă* [...].

[47] Sl., în traducere: *din*.

[48] Sl., în traducere: *fără*.

[49] Scris: VÏ (13), modificat ulterior de altă mână în ki (27).

BDD-A489 © 2012 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:35 UTC)

OLD ANNALS CONCERNING THE HISTORY OF WALLACHIA
AT THE BEGINNING OF THE 18th CENTURY

(Abstract)

The inedited manuscript text, written in the year 1701, presents, under the form of a list of princes, the history of Wallachia from its foundation to Constantin Brâncoveanu's days. Discovered in a volume printed by Antim Ivireanul at Snagov, in the year 1700, which contains two lay books with moral content, tied together, *Învăţături creştineşti* and *Floarea darurilor*, the manuscript draws attention by the fact that it mentions some moral and physical characteristics by which the rulers were known in the epoch, yet, which are not found, at least explicitly formulated, in any other chronicles of the time.

Cuvinte-cheie: anale, domnitorii Ţării Româneşti, Sterie căpitanul (capuchehaie).
Keywords: annals, Wallachian princes, captain Sterie (Wallachian diplomat sent to the Ottoman Empire).

Institutul de Lingvistică „Iorgu-Iordan – Al. Rosetti",
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

Emanuela Timotin

CONSIDERAŢII DESPRE LEXICUL TIPĂRITURII *PÂNEA PRUNCILOR* ŞI NEÎMPLINIRILE UNEI EDIŢII RECENTE

Catehismul catolic intitulat *Pânea pruncilor sau învăţătura credinţii creştineşti, strânsă în mică şumă* este, în multe privinţe, un text important al literaturii române vechi. Publicat la Alba Iulia în 1702, este prima lucrare de învăţătură religioasă apărută după Unirea cu Biserica Romei[1]; este, în acelaşi timp, ultima tipăritură apărută în oficina bălgrădeană[2] şi, pe de altă parte, o scriere extrem de interesantă din punct de vedere lexical[3], realizată sau cel puţin revizuită de preotul Duma Ianăş

[1] Pentru o analiză asupra locului catehismului în discursul oficial promovat de Biserica Română Unită la începutul secolului al XVIII-lea, vezi Simona Floruţău, *Aspecte ale mesajului catehetic la începutul secolului XVIII. Pâinea [sic!] pruncilor (Bălgrad, 1702)*, în „Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane «Gheorghe Şincai»", II, 1999, p. 80–91.

[2] Pentru activitatea acestui centru tipografic, vezi sinteza lui Eugen Pavel, *Carte şi tipar la Bălgrad (1567–1702)*, Cluj-Napoca, Clusium, 2001.

[3] Ioan Papiu, proprietar al unui exemplar al tipăriturii, nota „curiositatea unor cuvinte", considerând că aceasta reprezenta principala calitate a scrierii; vezi I. Mulşea, *Pânea pruncilor (Bălgrad – 1702). Din istoria unei cărţi româneşti*, în *Omagiu profesorului Ioan Lupaş*, Bucureşti, Imprimeria Naţională, 1941, p. 620.

BDD-A489 © 2012 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:35 UTC)